

INTEGRUOTA TVARI MIESTŲ PLĖTRA

2014–2020 m. SANGLAUDOS POLITIKA

2013 m. gruodžio mėn. Europos Sąjungos Taryba formaliai pritarė naujoms taisyklėms ir teisės aktams, reglamentuojantiems ES sanglaudos politikos 2014–2020 m. laikotarpio investicijas.

Šis informacinis biuletenis yra vienas iš daugelio biuletenių, kuriuose aptariami pagrindiniai naujo požiūrio aspektai.

Turinys

Kas yra integruota tvari miestų plėtra?

Koks tikslas?

Kokie šio naujo požiūrio aspektai?

Kuo šis laikotarpis skiriasi nuo 2007–2013 m. laikotarpio?

Koks praktinis poveikis?

Kas yra integruota tvari miestų plėtra?

[↑ | viršų](#)

Miestai – tai didžiulės žmonių veiklos ir bendravimo erdvės. Jie yra Europos ekonomikos varikliai, skatinantys darbo vietų ir paslaugų kūrimą. Jie gali būti laikomi kūrybingumo ir inovacijų katalizatoriais visoje ES. Beveik 70% ES gyventojų gyvena miestų teritorijose ir jose sukuriama daugiau nei du trečdaliai ES BVP. Tačiau miestai taip pat nuolat susiduria su rimtomis problemomis, pvz., nedarbu, segregacija, skurdu ir aplinkosaugos problemomis. Todėl miesto teritorijų atžvilgiu vykdoma politika yra ypač reikšminga visai ES.

Akivaizdu, kad įvairūs miesto gyvenimo aspektai – ekonominis, aplinkos, klimato, socialinis ir demografinis – yra glaudžiai tarpusavyje susiję, ir miestų plėtra gali būti sėkminga tik laikantis integruoto požiūrio į plėtrą. Todėl miesto fizinio atnaujinimo priemonės turi būti derinamos su kitomis priemonėmis, kuriomis skatinamas švietimas, ekonominė plėtra, socialinė integracija ir aplinkos apsauga. Būtina sąlyga yra tvirta partnerystė tarp vietos piliečių, pilietinės visuomenės, vietos verslininkų ir įvairaus lygio valdžios institucijų vystymas. Norint rasti bendrus sprendimus ir pasiekti priimtinių bei tvarių rezultatų reikia derinti bei tinkamai išnaudoti potencialą ir vietines žinias.

Šis požiūris ypač svarbus dabar, kai Europos miestai susiduria su rimtomis problemomis. Šios problemos įvairios – nuo konkrečių demografinių pokyčių iki ekonomikos sąstingio poveikio darbo vietų kūrimui ir teikiamoms paslaugoms bei klimato kaitos poveikio. Gebėjimas rasti efektyvius šių problemų sprendimo būdus yra labai svarbus siekiant pažangios, tvarios ir integracinės visuomenės, kuri aprašyta strategijoje „Europa 2020“.

Koks tikslas?

[↑ | viršų](#)

2014–2020 m. sanglaudos politikos tikslas yra skatinti integruotas strategijas ir tvarią miestų plėtrą siekiant stiprinti miestus bei užtikrinti Europos struktūrinių ir investicinių (ESI) fondų skiriamų lėšų sinergiją.

Kokie šio naujo požiūrio aspektai?

[↑ | viršų](#)

Integruotos miestų plėtros strategijos, taikant labiau holistinį požiūrį

Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) pagrindinis principas – teikti paramą tvariai miestų plėtrai taikant integruotas strategijas, kuriomis siekiama spręsti ekonomines, susijusias su aplinka ir klimatu, socialines ir demografines miesto teritorijų problemas (ERPF reglamento 7 straipsnis). Šį principą sudaro du aspektai: pabrėžiama, kad ištekliai turi būti skiriami tikslinėms teritorijoms, kurios susiduria su konkrečiomis miestų problemomis; tuo pačiu metu ERPF finansuojami miestų plėtros projektai turėtų būti integruoti ir suderinti su platesniais programų tikslais. ES valstybės narės turėtų naudotis Europos socialiniu fondu (ESF) ir ERPF, kad paremtų priemones, susijusias su užimtumu, švietimu, socialine integracija ir instituciniais gebėjimais, kurios sukurtos ir įgyvendinamos taikant integruotas strategijas.

Didesnis dėmesys miestų plėtrai programavimo lygmeniu

Partnerystės sutartyse ir veiksmų programose turi būti nustatytos gairės, kurios padėtų užtikrinti, kad ESI fondų lėšos būtų naudojamos tvariai miestų teritorijų plėtrai vykdyti platesniame teritorijų plėtros kontekste vadovaujantis integruoto požiūrio principais. Be to, Komisija tikisi, kad šis miestų plėtros principas bus glaudžiai susietas su integruotu principu, kuriuo siekiama spręsti konkrečius labiausiai skurdo paveiktų teritorijų ar tikslinių grupių, kurios susiduria su diskriminacija ar socialine atskirtimi, problemas, kaip nustatyta partnerystės sutartyje ir veiklos programose.

Miestų problemų sprendimas nustatant investavimo prioritetus

Kai kuriems ESI fondų lėšomis remiamiems teminiams tikslams taikomi konkretūs su miestų problemomis susiję investavimo prioritetai, pvz., miesto teritorijoms skirtų anglies dioksido kiekio mažinimu grindžiamų strategijų skatinimas, miestų aplinkos gerinimas, įskaitant apleistų pramoninių teritorijų tvarkymą ir oro teršalų kiekio mažinimą, tvaraus judumo mieste skatinimas, socialinės integracijos skatinimas remiant fizinį, ekonominį ir socialinį vargingų miesto teritorijų atkūrimą (ERPF reglamento 5 straipsnis). Šiuos investavimo prioritetus galima įtraukti į miesto teritorijos integruotą miestų plėtros strategiją (ERPF reglamento 7 straipsnis) ir įgyvendinti vykdant veiklą, remiamą ESF lėšomis atsižvelgiant į investavimo prioritetus (ESF reglamento 3 straipsnis).

Patobulintos integruotų veiksmų įgyvendinimo priemonės

- » Integruotos teritorinės investicijos (ITI) yra naujas būdas, padedantis vienos arba kelių veiklos programų keliems prioritetams skirtas lėšas paversti daugelį aspektų ir sektorių apimančia intervencija. ITI galima naudoti kaip paramos integruotiems veiksams miesto teritorijose priemonę, nes ji suteikia galimybę suderinti su įvairiais teminiais tikslais susijusį finansavimą, taip pat suderinti finansavimą, skirtą šiems prioritetams, ir finansavimą, skirtą ERPF, ESF ir Sanglaudos fondo remiamoms veiklos programoms (Bendrujų nuostatų reglamento 36 straipsnis). Be ITI dar galima naudotis EŽŪFKP arba EJŪŽF finansine parama.
- » Bendruomenės inicijuota vietos plėtra – tai vietos plėtros strategijų, kurias ruošia ir įgyvendina vietos iniciatyvinės grupės, sudarytos iš visų suinteresuotų sektorių atstovų, skatinimo priemonė. Tai yra LEADER programos įgyvendinimas miestų teritorijose skatinant bendruomeninę nuosavybę ir daugiapakopio valdymo sistemą. Bendruomenės inicijuota vietos plėtra leidžia vykdyti poreikiais pagrįstą gebėjimų stiprinimo veiklą, stiprinti bendradarbiavimą ir skatinti inovacijas kaimynystės lygmenyje, kad bendruomenės turėtų galimybę išnaudoti visą savo potencialą (Bendrujų nuostatų reglamento 32–35 straipsniai).

Finansinės priemonės

Valstybės narės raginamos aktyviai naudotis finansinėmis priemonėmis ir skatinti tvarią miestų plėtrą. Finansinių priemonių taikymo sritis yra išplėsta ir apima visus teminius tikslus ir investavimo prioritetus, taip pat visų rūšių paramos gavėjus, projektus bei veiksmus (Bendrujų nuostatų reglamento 37–46 straipsniai).

Integruotos tvarios miestų plėtros tikslinis finansavimas

Mažiausiai 5% ERPF kiekvienai valstybei narei skiriamų lėšų turi būti investuojama į integruotų tvarios miestų plėtros strategijų įgyvendinimą. Šios strategijos gali būti finansuojamos keliais būdais:

- naudojant naująją integruotų teritorinių investicijų (ITI) priemonę;
- vykdant konkrečią veiksmų programą;
- pasirenkant konkrečią prioritetinę kryptį (ERPF reglamento 7(2) straipsnis).

Didesnė miestų valdžios institucijų atsakomybė

Tam tikri tvarios miestų plėtros strategijų įgyvendinimo aspektai bus patikėti miestų valdžios institucijoms (ERPF reglamento 7(4) ir 7(5) straipsniai). Apimtis gali skirtis, atsižvelgiant į kiekvienos valstybės narės institucinę sistemą, bet miestų valdžios institucijos bus atsakingos bent už įgyvendinamos veiklos pasirinkimą. Kiekviena valstybė narė savo partnerystės sutartyje turi išdėstyti miestų teritorijų, kuriose bus įgyvendinami integruotieji tvarios miestų plėtros veiksmai, pasirinkimo principus ir preliminarią tokiai veiklai skiriamą sumą.

Novatoriški veiksmai miestų plėtros srityje

Novatoriškai veiksmai tvarios miestų plėtros srityje (kaip nurodyta ERPF reglamento 8 straipsnyje) bus skirta 330 mln. EUR. Tokia veikla apima tyrimus ir bandomuosius projektus, vykdomus siekiant išbandyti naujus miestų problemų, kurios ateinančiais metais vis didės, sprendimo būdus.

Bendradarbiavimo stiprinimas

- » Komisija sukurs miestų plėtros tinklą, apimantį miestų valdžios institucijas, gaunančias lėšų iš ESI fondų pagal ERPF 7 ir 8 straipsnių nuostatas (ERPF reglamento 9 straipsnis). Šis tinklas bus tarsi forumas, padedantis miestams stiprinti galimybes, dalytis informacija apie novatoriškas priemones ir kurti integruotąsias investicijas. Tinklas nėra finansavimo priemonė. Tai yra būdas miestams dalytis žiniomis apie šių naujų priemonių naudojimą.
- » Pagal Europos teritorinio bendradarbiavimo (ETB) tikslą, miestams skirta mainų ir mokymo programa suteiks jiems galimybę toliau bendradarbiauti, kad jie galėtų dalytis miestų plėtros srityje gerą patirtimi ir ją plėtoti (2014–2020 m. ETB reglamento 2 straipsnis). Miestų valdžios institucijų bendradarbiavimas bus skatinamas pasitelkus finansiškai remiamą programą URBACT III.

Kuo šis laikotarpis skiriasi nuo 2007–2013 m. laikotarpio? [↑ J viršų](#)

Sustiprintas integruotas požiūris, kuriuo siekiama spręsti miestų problemas

Nors 2007–2013 m. irgi buvo galima pasinaudoti tokia galimybe, 2014–2020 m. laikotarpiu miestų plėtros projektai bus įgyvendinami vykdant strategijas, kuriomis nustatyti integruoti veiksmai (ERPF reglamento 7 straipsnis). Be to, ESF reglamento 12 straipsniu numatyta, kad prie šių strategijų vykdymo prisidės ir ESF.

Funkcionalumu pagrįstas požiūris, leidžiantis įgyvendinti tinkamo masto intervencijas

Kadangi tvarios miestų plėtros intervencijos gali būti taikomos įvairių tipų miestams ir miestų teritorijoms, kurias nustato valstybės narės, ši priemonė leidžia finansuoti integruotuosius veiksmus, pradedant veiksmais kaimynystės ar rajono lygmeniu ir baigiant veiksmais funkcinų teritorijų, pvz., miesto regionų ar didmiesčių teritorijų (įskaitant šalia esančius žemės ūkio regionus), lygmeniu.

Naujos integruotų veiksmų įgyvendinimo priemonės

Naujos ir lankstesnės priemonės, pvz., integruotos teritorinės investicijos (ITI) ir bendruomenės inicijuota vietos plėtra, skatina integruotą požiūrį į tvarią miestų plėtrą ir padeda įgyvendinti miestų plėtros strategijas pasitelkus įvairias finansavimo priemones ir dalyvavimo formas.

Daugiau atsakomybės ir galimybių miestams

Valstybės narės galės miestams suteikti galimybę kurti ir įgyvendinti visiškai integruotas strategijas, pagal kurias sujungiami įvairių prioritetų ir veiklos programų ištekliai.

Iš kelių fondų finansuojamos veiklos programos, kelių fondų remiama veikla ir kryžminis finansavimas

Integruotų miestų plėtros strategijų įgyvendinimas bus sustiprintas, nustačius galimybę programos ar veiklos lygmeniu kartu vykdyti ERPF, ESF ir Sanglaudos fondo finansuojamus veiksmus. Pagal Bendrųjų nuostatų reglamento 98 straipsnį, finansavimo kelių fondų lėšomis principą papildys kryžminis finansavimas, vykdomas ERPF ir ESF (iki 10% nuo kiekvieno veiklos programos prioriteto).

Koks praktinis poveikis?

[↑ | viršų](#)

Integruota tvari miestų plėtra tapo neatskiriama 2014–2020 m. sanglaudos politikos strateginės programos dalimi. Tai turės nemažą poveikį programų ruošimui ir įgyvendinimui įvairiuose valdymo lygmenyse:

- » **Miestų valdžios institucijos**, finansuojamos pagal ERPF 7 straipsnio nuostatas, turės paruošti integruotąsias miestų plėtros strategijas, padedančias spręsti kelias miestams rūpesčių keliančias problemas. Joms taip pat teks prisiimti daugiau atsakomybės dėl realaus tokios strategijos įgyvendinimo. Miestų valdžios institucijoms rekomenduojama kurti šias integruotąsias strategijas pasitelkiant naudingą internetinį įrankį „Reference Framework for Sustainable Cities“ (RFSC).
- » **Valstybės narės** turi pateikti išsamią teritorijų analizę ir turi skirti daugiau dėmesio miestams atitinkamose savo veiksmų programose. Jos taip pat turės sudaryti atitinkamus susitarimus ir deleguoti tam tikras užduotis (bent jau projektų atrankos) miestų valdžios institucijoms, susijusioms su tvarios miestų plėtros strategijų įgyvendinimu.
- » **Europos Komisija** sieks geresnės integracijos miestų plėtros srityje, todėl kruopščiai išnagrinės šį aspektą vertindama veiksmų programas; skatinti inovacijas pasitelkiant novatoriškų veiksmų iniciatyvą; ir stiprinti gebėjimus bei dalytis žiniomis pasitelkiant miestų plėtros tinklą ir finansiškai remiamą programą URBACT III.

Daugiau informacijos

Daugiau informacinių biuletenių apie sanglaudos politikos aspektus:
http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/publication/index_lt.cfm

Daugiau bendro pobūdžio informacijos apie regioninę politiką:
http://ec.europa.eu/regional_policy/index_lt.cfm